

Vihmast villand

tekst: Ain Kallis

Juunis sündis Eesti kõigi aegade vihmarekord.

Tänavusuvine ilm on popp teema. Hädas on ju kõik – põlumehed ei saa maad harida, ehitajad ehitada, puhkajad puhata. Metsamehed peavad sunniviisiliselt puid varuma, vabaõhukontserdid «kõrbevad». Kas pole siis tore, kui ilm kõiki huvitab? Agrometeoroloog Kulla Kivi meelest sarnaneb see poliitikutte väidetega. Nimelt ütlevad nad, et olla hea, kui püsime maailma meedias. Isegi siis, kui meile on midagi ette heita.

Kas saab lohutuseks pidada seda, et mõnel maal on olukord sageli hoopis hullem? Mis on meie vihmakogused võrreldes näiteks lõunapoolsete maade tõeliste paduvihmadega? Hiina keskosa on sel aastal tabanud juba kolm üleujutust, ohvreid loetakse sadades kahjukannatanuid on aga miljoneid. Ent seegi pole veel midagi. 1931. aasta augustis hukkus Hiina suuruselt teise jõe Huanghe voogudes üle kolme ja poole miljoni hiinlase.

Uputused möllavad pea igas ilma-kaares – Slovakkias, Uus-Meremaal ja

Uruguays. Euroopa ja Põhja-Ameerika suurlinnade jõed on surutud kitsastesse sängidesse tammidega, mille suuresi võib hõlpsasti murda.

On välja arvatud, et maismaale langeb igal aastal keskmiselt 119 000 kuupkilomeetrit vett. See voolab jõgedest merre, aurustub, moodustab pilvi ja sajab jälle maha. Kui see kogus jaotub tavapäraselt, tuleb õigel ajal ja õiges kohas, on kõik korras. Kui aga sajab liig hoogsalt ja rohkesti, on tagajärjed üsna ebameeldivad.

Vihma sajab laisale, hää ilm virgale (Haljala)

Tänavu on Eesti rahvas küll rekordiliselt laiselnud, vähemalt suvekuudel. Sellist vihmahulka pole siinmail nähtud pool sajandit. Kogu Eesti kohta arvatud paljuaastane juuni keskmine sai ületatud ligi kahekordselt. Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi andmeil tuli jaanikuul kõige rohkem vihma Peipsi lähedal Kääpal – 321 mm ehk viiekordne kuunorm! Jõgeval ja Mustvees ladistas normist kolm korda enam ehk vastavalt 192 ja 186 mm. 12. juunil sadas Kääpal päe-

vaga ligi kahekordne kuunorm – 136 mm. Suurem osa sellest tuli alla kolme tunniga! Kääpa jõest Peipsini ulatuv ala on sel suvel saanud mitmel korral mehiselt räsida. Paduvihmad on uputanud põlde, jõed on väljunud kallaste vahelt ning trombid murdnud metsa (Kodavere kalmistul).

Tavalise annuse vihma said vaid saared, mõnel pool kurdeti koguni põua üle. Paarisaja kilomeetrise maa-alalid veega varustamisel kuuekordsed erinevused!

Vihm on savimaale sitt

See setu vanasõna näitab ilmekalt, kui võrd varjundi- ja teaberikas on vanarahva keel. Kui vihma on vähe, säilitab savipinnas oma veevarud, ehk vesi on sõnniku eest. Kui aga sajab ülearu, on savimaal põldu harida kehv.

«Kasvataks riisi, kui veidi soojem oleks,» arutas üks Põlvamaa talunik üleujutatud kartulipõldu vaadates.

Kes tänavu heinad kuhja või ulu alla sai, oli kas väga virk või tal lihtsalt vedas – juunis sadas pool kuud. Juuli paistab jaanikuud paljuski edestavat. Tõraveres oli kahe esimese künnepäevaku kohta

Vihma- rekordid

Kääpa
(Jögevamaa)

321 mm
kuus

juunis
1998

juulis
1861

maailm

aastas
1861 Cherrapunji küla (India) 26 470 mm

minutis
1956, 4.juuli Unionville (USA) 30 mm

Eesti

aastas
1981 Sürgavere (Viljandimaa) 1060 mm

minutis
1957, 23.juuli Tooma 3,6 mm

vaid üks täiesti vihmavaba päev.

Küll teeb küllale liiga. Nimeka agrometeoroloogi Karl Põikliku sõnul annaks vihmavaestel aastatel (näiteks 1992. aasta juuni, mil Tartumaa sai kohati alla kuue millimeetri vihma) iga 10 mm vihma viljapõllul tsentneri saagilisa.

Vihm valib valitsuse

USA-s on leitud huvitav seos presidendivalimiste ja aastase vihmahulga vahel. Seitsmel juhul kaheksast aastast, kui sademete hulk oli normist suurem, jäi püsima võimulolev partei. Vihmavaeseil aastail vahetus president kuuel juhul seitsmest. Nõnda vähemalt aastail 1825–1924. Põud tingis saagi languse, raskete aegade tuleku ja üldise rahulolematuse.

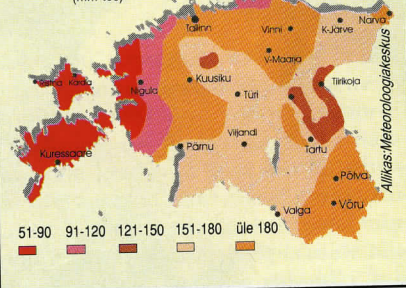
Thomas Jefferson, USA saadik Pariisis märkis oma päevikus Prantsusmaa rahva rasket olukorda 18. sajandi ikaldusaastail. 1788.–1789. aasta talv oli lisaks veel pakaseline. Kõpses revolutsiooniline situatsioon. Bastille' vallutamise päeval täheldas Jefferson kui amatöörmeteoroloog, et 14. juulil 1789. aastal oli ilm talutav: kell 14 oli sooja 22,2 kraadi, õhuniiskus oli 95%, vihm oli äsja lõppenud.

Kuidas vihma mõõta?

Sademetemõõtur on 200 ruutsentimeetrise põhjaga silinder, mis asetatakse posti otsa nii, et anuma ülemine äär on maast kahe meetri kõrgusel. Et tuul ei puhuks sademeid (eriti lund) silindrist välja, on see varustatud tuulekaitsega. Anumaisse kogunud veehulk arvutatakse eraldi öö ja päeva kohta. Sademete hulk on veekihi paksus millimeetrites, mis jääks pärast sadu maapinnale, kui sealt vesi ära ei voolaks, auraks ega pinnasesse ei nõrguks.

Juunikuu sademete summa

(mm-tes)

Lähiminevikus on kliimale kõige enam tähelepanu pööranud kommunistlik partei, kelle hümnis «Internatsionaal» on read: «Uus parem ilm on meie püüd!»

Kasu halvast ilmast?

Räägitakse, et kunagi olla N Liidu kineastidele ette heidetud: «Miks pole meil häid nõukogude õudusfilme?» Ilmselt puudusid loominguks vajalikud tingimused.

1816. aasta suvel puhkas lord Byron oma sõprade Mary ja Percy Shelley'ga kauni Genfi järve ääres. Oli külm ja vihmane. Igavuse peletamiseks otsustati korraldada parima õudusjutu võistlus. Võitis Mary ja maailm sai Frankenstein. Byroni võistlustööks oli poem «Pimedus» looduse külmusest ja valguse igatsusest. Tolle suveta aasta põhjustajaks oli muide Indoneesia saarestikus asuva vulkaani Tambora vägev purse aprillis 1815, mis tugevasti nõrgendas päikesekiirgust.

Sademete hulk juunis-juulis Tõraveres 1998.a. (millimeetrites)

Juuni	Juuli
1. 3,8 rahe	1. 0,1
2. 8,0	2. 19,4
3. -	3. 4,9
4. 3,2	4. -
5. -	5. -
6. -	6. 0,0
7. 1,2	7. 0,0
8. 9,8 tromb Annikoruse	8. 2,7
9. -	9. 0,3
10. -	10. -
dekaad 26,0	dekaad 27,4
11. 12,7	11. 13,3
12. 32,3 torm Elvas	12. 2,5
13. 1,3	13. 12,8
14. -	14. 0,5
15. 34,0 trombid	15. 0,3
Tõraveres	16. 0,9
Kodaveres jm.	17. -
16. 3,1	18. 5,0
17. 2,3	19. 1,5
18. 0,0	20. 2,5
19. 0,0	dekaad 39,3
20. 10,1	21. -
dekaad 95,8	22. 4,2 torm
21. 0,6	23. 5,1
22. 2,0	24. -
23. 6,8	25. 4,5
24. 2,9	26. 0,5
25. 0,0	27. -
26. 0,0	28. -
27. -	29. 26,0
28. -	30. 7,5
29. 37,6 !!!	dekaad 47,8
30. 3,4	31. 5,0
dekaad 53,3	

0.0 - vihma tuli, aga väga vähe

175,1 Tõravere juuni rekord!